

UNIVERZA V LJUBLJANI
MEDICINSKA FAKULTETA
CENTRALNA MEDICINSKA KNJIŽNICA

POROČILO O DELU CMK
V LETU 2017

LJUBLJANA, 2018

Uvod

CMK je v skladu s svojim poslanstvom kakovostno opravljala knjižnično-informacijske storitve za informacijsko podporo dejavnostim Medicinske fakultete, dobro je sodelovala tudi z drugimi javnimi zavodi in posamezniki. Posebno pozornost je posvetila pripravi infrastrukture za organizacijo odprtega dostopa do učbenikov, izboljšavam v skladu z rezultati ankete o zadovoljstvu uporabnikov, razvoju portala in digitalne knjižnice, izobraževanju uporabnikov ter prijazni ponudbi za študente in zaposlene z MF.

Financiranje

Delovanje CMK se je v letu 2017 financiralo iz sredstev Ministrstva šolstvo, znanost in šport, Agencije za raziskovalno dejavnost RS, Medicinske fakultete, članarin, strokovne dejavnosti CMK in sponzorjev. Skupni obseg prihodkov, ki jih je pridobila CMK za nakup gradiva ter iz naslova strokovne dejavnosti in članarin, je znašal 477.522 €, kot je razvidno iz *tabele 1*.

CMK je kandidirala na javnem razpisu za sredstva Agencije za raziskovalno dejavnosti RS (ARRS) za nakup tuje periodike in baz podatkov v letu 2017 ter na podlagi izpolnjevanja razpisnih pogojev prejela 250.229€, kar je 3% več kot leto prej.

Prihodki CMK	2016	2017	Razlika (%)
ARRS	243.009 €	250.299 €	3,00%
Članarine	63.499 €	60.518 €	-4,69%
Sponzorjii	23.282 €	23.782 €	2,15%
Sredstva MF za učbenike	36.000 €	36.000 €	0,00%
Sredstva MF za revije	84.881 €	92.687 €	9,20%
Strokovna dejavnost CMK	26.851 €	21.345 €	-20,51%
Skupaj	477.522 €	484.631 €	1,49%

Tabela 1. Prihodki CMK

CMK je tujo periodiko nabavljala preko izbranega dobavitelja EBSCO Information Services GmbH. Nabavo učbenikov za šolsko leto 2017/201 je izvedla z javnim naročilom brez predhodne najave.

Poraba sredstev za nakup tiskanega in elektronskega gradiva (monografije in revije za naročniško leto 2017) je znašala 428.913 € (3% več kot leta 2016).

Knjižnično-informacijske storitve

CMK je izvajala svoje storitve v skladu z letnim programom dela in potrebami uporabnikov.

- Senat MF je sprejel Pravilnik o poslovanju Centralne medicinske knjižnice, ki usklajuje poslovanje knjižnic na UL.
- Uporabniki CMK so predvsem študenti MF in UL, zaposleni na MF, UKC in v drugih javnih zavodih. Zabeležili smo 3.304 aktivnih članov, kar je 2% manj kot leto prej. CMK najpogosteje obiskujejo študenti, zabeležili smo 77.868 obiskov (24 obiskov/aktivnega člana), kar je 16% več kot leto prej. (*Tabela 2*)
- Izposoja tiskanega gradiva na dom in priprava člankov je znašala 15.886 (-16%) in v čitalnico 1.421 (-14%). Medknjižnična izposoja in dobava dokumentov, ki skrbi za

realizacijo zahtevkov iz drugih slovenskih knjižnic in tujine, je dobavila 3.421 enot, kar je 15% manj kot leto prej. (Tabela 3)

- o CMK je redno opravljala tudi različne informacijske in svetovalne storitve za uporabnike z MF in drugih zdravstvenih in raziskovalnih organizacij. Odgovorila je na več kot 2.821 vprašanj, za katera je bilo porabljenih 429 ur. CMK administrira program Turnitin in izvaja preverjanje plagiatorstva za potrebe zaposlenih na MF. Prodaja učnega gradiva, ki ga izdaja MF za študente se je povečala za 18% (3.669 enot). MF je za potrebe zaposlenih in študentov podaljšala naročnino na plačljivo verzijo programa za urejanje referenc in citiranje EndNote SiteLicence. Nadaljevala se je gradnja slovensko-angleške zbirke MESH deskriptorjev, ki vsebuje več kot 5.500 enot.
- o Izvedene so bile priprave in izobraževanje za prehod na novo platformo COBISS3/izposoja.

Aktivnosti	2016	2017	Razlika (%)
Aktivni člani CMK	3.357	3.304	-2%
Aktivni člani: študenti MF	1.871	1.814	-3%
Aktivni člani: zaposleni na MF	554	698	26%
Novovpisani člani	721	811	12%
Obiski knjižnice	67.246	77.868	16%
Obiski v knjižnici (COBISS) in preko OPACa	21.185	18.935	-11%

Tabela 2. Članstvo knjižnice in obiski

- o CMK je na podlagi rezultatov ankete Anketo o zadovoljstvu uporabnikov v letu 2016 izvedla več izboljšav: adaptacijo skladišča in priprave na ponudbo prostega pristopa do učbenikov, nakup dodatnih izvodov učbenikov, povečanje kakovosti informacijskih storitev (v ta namen smo organizirali informacijsko izobraževanje zaposlenih) in nabava novih računalnikov za študente.

Aktivnosti	2016	2017	Razlika (%)
Izposoja revij	10.436	7.720	-26%
Izposoja revij na dom	5.416	3.043	-44%
Posredovanje člankov	5.020	4.677	-7%
Izposoja knjig	10.933	9.587	-12%
Izposoja knjig na dom	9.290	8.166	-12%
Izposoja knjig v čitalnico	1.643	1.421	-14%
Medknjižnična izposoja	4.026	3.334	-17%
Gradivo iz CMK in SLO knjižnic	2.833	2.318	-18%
Gradivo iz tujine	1.193	1.016	-15%
Izposoja skupaj	25.395	20.641	-19%

Tabela 3. Izposoja, medknjižnična izposoja in posredovanje člankov

- o CMK razpolaga s kakovostno opremo za reprodukcijo svojega gradiva. V letu 2017 je za potrebe uporabnikov izdelala 95.351 kopij, tiskov in skeniranih strani.

Informacijsko opismenjevanje uporabnikov

CMK si vsako leto prizadeva za uspešno organizacijo in promocijo informacijskega opismenjevanja uporabnikov, ki se izvaja v različnih oblikah. (Tabela 4)

- o Redno poteka informacijsko opismenjevanje študentov v 1. letniku študija na MF, kjer slušatelji spoznajo svojo fizično in digitalno knjižnico in prejmejo informacijsko gradivo.

Tujim študentom na izmenjavi nudimo predstavitev virov in storitev knjižnice ter informativno gradivo v angleščini.

- CMK pripravlja letni program tečajev, predstavitve, po dogovoru pa delavnice po željah uporabnikov. Organizirali smo 40 izobraževanj (+15%), ki jih je obiskalo 270 udeležencev (-37) in nudili individualno usposabljanje 1.231 uporabnikom. Za bibliopedagoško delo smo porabili 677 pedagoških ur. Novost je tečaj sprostitev tehnik za študente, ki ga organiziramo skupaj z Društvom študentov medicine. Slovenije.
- V okviru e-izobraževanja smo pripravili 6 e-tečajev na videokonferencah in posodobili Moodle spletno učilnico CMK.

Izobraževanje uporabnikov	2016	2017	Razlika (%)
Število organiziranih izobraževanj	44	47	7%
Število udeležencev izobraževanj	652	499	-23%
Število vaj za študente	10	10	0%
Število tečajev	34	37	9%
Število tečajnikov	419	270	-36%
Število udeležencev individualnega usposabljanja	1090	1231	13%
Število pedagoških ur skupaj	583	677	16%

Tabela 4. Izobraževanje uporabnikov

- CMK je predstavila svojo informacijsko ponudbo na 20. Schrottovih dnevih in 48. Plečnikovem memorialu.
- Bibliotekarji so posodobili informacijsko gradivo za samostojno uporabo knjižničnih virov in storitev ter tekoče obveščanje uporabnikov v tiskani in e-obliki.

Portal, digitalna knjižnica in oddaljen dostop

Portal in digitalna knjižnica sta uporabnikom na razpolago 7 dni v tednu in 24 ur na dan. Večina uporabnikov samostojno uporablja e-vire, osebje CMK jim nudi pomoč osebno, po telefonu, e-pošti ali preko vsebin, ki jih nudi e-izobraževanje.

Portal CMK	2016	2017	Razlika (%)
Portal (obiski)	131.969	125.205	-5%
Digitalna knjižnica (vpogledi)	42.192	31.645	-25%
Oddaljeni dostop (obiski)	52.705	65.228	24%

Tabela 5. Uporaba portala CMK

- Portal in digitalna knjižnica sta uporabnikom na razpolago 7 dni v tednu in 24 ur na dan. Večina uporabnikov samostojno uporablja e-vire, osebje CMK jim nudi pomoč osebno, po telefonu, e-pošti ali preko vsebin, ki jih nudi e-izobraževanje.
- Sodelovali smo pri oblikovanju in razvoju novega spletišča MF, katerega del bodo tudi spletne strani CMK.
- Redno poteka posodabljanje vsebin na portalu, vključevanje novosti in objavljanje e-novic in knjižnih novosti.
- Posodobili smo programsko opremo in digitalne knjižnice in ostalih CMK. Prenesli smo e-vire v novo verzijo orodja LibGuides 2.0, ki omogoča bolj pregledno organizacijo vsebin. Nadaljevali smo z gradnjo zbirke slovenskih smernic in posodobili smo podportale ter zbirke povezav.

- Redno smo posodabljali zbirke e-revij v orodju Ovid Linksolver, ki zagotavlja povezovanje zapisov v bibliografskih bazah z e-revijami in polnim tekstom člankov, sezname e-revij in e-knjig.
- Oddaljen dostop do digitalne knjižnice CMK preko lastnega strežnika je na voljo vsem uporabnikom z MF. Statistika je zabeležila 65.228 obiskov (24% več). Na portalu, ki nudi vire in storitve CMK, smo našli 156.850 obiskov (-5%). Preko knjižničnega portala so uporabniki dostopali do elektronskega gradiva, tudi iz lokacij zunaj MF (tabela 6).

Uporaba e-virov	2016	2017	Razlika (%)
E-revije	109.039	92.519	-15%
Podatkovne baze	25.648	29.554	15%
E-knjige	44.221	43.308	-2%
Skupaj	178.908	165.381	-8%

Tabela 6. Uporaba e-virov

Gradnja knjižničnih zbirk

CMK vsako leto skrbi za nadgradnjo kakovostne zbirke klasičnih in elektronskih informacijskih virov, ki poleg nakupa vključuje tudi donacije knjižničnega gradiva. Redno izvaja vrednotenje uporabe nabavljenega gradiva in pripravi letni plan nabave v skladu s strokovnimi smernicami in potrebami uporabnikov.

Prirast knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih in inventariziranega v katalogu COBISS, ki je bilo pridobljeno z darovi in nakupom, je v letu 2017 znašal 1.377 enot. Zbirka tiskanega knjižničnega gradiva vključuje 123.439 enot. CMK je za nabavo revij, knjig in baz podatkov porabila 452.161 € (3% več).

Revije in podatkovne baze

CMK je za uporabnike z nakupom in darovi zagotovila 689 naslovov tiskanih in elektronskih revij. Za nabavo tujih revij in baz je CMK porabila 416.177 € (6% več), 60% tega zneska (250.299 €) je pridobila na razpisu ARRS, ostalo pa iz sredstev MF, članarin in sponzorjev. (Tabela 7)

- CMK je sodelovala v konzorcijih za dostop do revij SciDirect, Wiley, Sage in Taylor & Francis. CMK je uporabnikom preko lastne in konzorcijske nabave zagotovila dostop do 6.322 revij.

Revije in podatkovne baze	2016	2017	Razlika (%)
Prirast (naslovi)			
Revije CMK (tiskane + elektronske)	694	689	-1%
E-revije (vklj. s konzorcijskimi)	6.177	6.322	2%
Podatkovne baze	4	5	25%
Nakup (naslovi)			
Tiskane revije	101	96	-5%
E-revije	442	443	0%
Podatkovne baze	4	5	25%
Poraba sredstev (abonma 2017/2016)	391.365 €	416.177 €	6%

Tabela 7. Prirast in nakup revij in podatkovnih baz ter poraba sredstev

- Obnovila je naročila na podatkovne baze: Medline, Dentistry and Oral Sciences Sources in DX Plain. Na novo je naročila klinično orodje Trip Database.
- Za nakup revij je v letu 2017 izvedla dva javna razpisa: skupno javno naročilo na UL za nakup revij za abonma 2018 in nakup e-revij založnika Lippincott Williams @ Wilkins in baz Medline in Embase v 2018.

Monografije in učbeniki

CMK zbirko učbenikov gradi v sodelovanju z učitelji MF, upošteva tudi želje študentov. V letu 2017 je bo pridobila 971 enot (-11%) tiskanih monografij. Osnovno učno gradivo zagotavlja za 15% vpisanih študentov. Za podporo študiju CMK nudi okoli 120 e-knjig, med njimi učbenike 24/7 za patologijo, fiziologijo, farmakologijo in patofiziologijo v okviru Elsevier E-library. Za nabavo knjig je bilo porabljenih 36.098 €, večina za e-knjige in učbenike. (Tabela 8)

Monografije	2016	2017	Razlika (%)
Prirast (enote)			
Monografije CMK skupaj	1.244	951	-24%
Učbeniki	126	237	88%
Nakup (enote)			
Monografije skupaj	218	312	43%
Učbeniki	108	197	82%
E-knjige	110	109	-1%
Poraba sredstev	37.549 €	36.098 €	-4%

Tabela 8. Prirast in nakup monografij ter poraba sredstev CMK

- Celotna zbirka tiskanega in elektronskega učnega gradiva je na portalu CMK dosegljiva v katalogu učbenikov. Redno izhajajo knjižne in študijske novosti.
- Laični javnosti je namenjena zbirka poljudno strokovne literature, dostopna na portalu.
- Na dekanatu MF knjižnica tekoče ureja in posodablja razstavo učnega gradiva MF 1919 – danes.

Obdelava gradiva

CMK vse pridobljeno tiskano in elektronsko gradivo s postopkom bibliografske in vsebinske obdelave vključi v računalniški katalog sistema COBISS, v katerega se vsako leto zajame tudi nekaj pomembnega starejšega gradiva, ki računalniško še ni obdelano, in sicer predvsem dela MF, slovenska biomedicinska literatura in pomembne revije. V letu 2017 je poleg obdelave potekal tudi odpis inventarnih enot zastarelih in poškodovanih gradiv.

Vodenje bibliografij raziskovalcev in svetovanja naročnikom glede vnosa bibliografij sodi med redne storitve knjižnice.

Redno so potekale aktivnosti za hrambo in zaščito knjižničnega gradiva v skladu s standardi.

Kadri

- Trije sodelavci so uspešno opravili bibliotekarski izpit in pridobili strokovni naziv bibliotekar.

- Upokojila se dolgoletna sodelavka Ana Furlan, ki je vrsto let uspešno vodila nabavo gradiva v CMK. Na njeno mesto smo sprejeli novo sodelavko dr. Ajdo Ulčnik, diplomantko biotehnologije.
- Zaposleni so se izobraževali na delavnicah, tečajih, strokovnih izpopolnjevanjih in kongresih, kjer so nadgrajevali znanja, veščine in skrbeli za osebno rast.
- Sodelovali smo s predstavitvijo raziskave na dogodku Erasmus+ mobilnost osebja za usposabljanje z naslovom o Podpora visokošolskih knjižnic odprti znanosti v Evropskem raziskovalnem prostoru s prispevkom »Researchers' opinion about open access and the support of Central Medical Library«.
- Stanka Jelenc se je strokovno izobraževala na Erasmus izmenjavi v Dublinu, Nana Turk pa v Mennheimu.

Prostori, oprema

- Za potrebe prostega pristopa do učnega gradiva je potekala adaptacija skladišča in nabava pohištvene in druge potrebne opreme. Varovanje knjižničnega gradiva smo zagotovili z RFID tehnologijo. Nabava sodobne računalniške opreme za izposajo v prostem pristopu, računalniškega kioska za študente in knjigomata omogoča kakovostne storitve. Sredstva za prenovo in opremo je prispevala MF.
- Podaljšali smo licenco za EzProxy za potrebe oddaljenega dostopa in Springshare Libguides za urejanje vodičev. MF je podaljšala dostop do programa za preverjanje podobnosti Turnitin in kupila licenco EndNote SiteLicence za potrebe zaposlenih in študentov. Oba programa administrira CMK. Uvedli smo elektronsko evidenco delovnega časa z opremo Špica AllHours.si.
- Na glavnem hodniku in v prostorih za uporabnike smo organizirali tri razstave slik.

Sodelovanje

- Vsako leto poteka aktivno sodelovanje s Knjižničnim odborom MF, kateremu CMK predstavi poročilo in plan dela. Dobro sodelovanje poteka z vsemi s službami dekanata, dekanom in tajnico fakultete. Fakulteta redno zagotavlja sredstva za nabavo gradiva in investicijska dela.
- CMK je aktivno sodelovala v Komisiji za razvoj knjižničnega sistema Univerze v Ljubljani, ki jo je vodila predstojnica CMK (predsednica), in njenih delovnih skupinah (DS): DS za pridobivanje virov, DS za cenik knjižničnih storitev, DS za pravne zadeve, DS za medknjižnično izposajo, DS za COBISS, DS za digitalno knjižnico UL in DS za Študentsko areno. V okviru komisije in DS so potekala prizadevanja za povečanje kakovosti in razvojne naravnosti knjižničnega sistema UL.
- Soorganizirali mo srečanje Visokošolske knjižnice: primeri dobrih praks in novosti, kjer smo predstavili prispevka Poti informacijskega opismenjevanja študentov in Spletni vodiči za izobraževanje uporabnikov.
- Na dogodku Erasmus+ mobilnost osebja za usposabljanje z naslovom o Podpora visokošolskih knjižnic odprti znanosti v Evropskem raziskovalnem prostoru smo sodelovali s prispevkom »Researchers' opinion about open access and the support of Central Medical Library«.
- Sodelovali smo z Mestno knjižnico Kranj pri organizaciji aktivnosti v zdravstvenem kotičku.

- Sodelovanje je potekalo s slovenskimi biomedicinskimi knjižnicami, ki se je konec leta 2017 zaključilo z delovnim sestankom BK. CMK je knjižnicam omogočila dostop do lastne zbirke prevodov MESH deskriptorjev in koordinirano gradnjo zbirke.
- Darko Majcenovič je aktiven v Sekciji visokošolskih knjižnic Združenja bibliotekarskih društev Slovenije.
- Vzpostavili smo sodelovanje z Zdravniško zbornico Slovenije in CMK predstavili na njenih spletnih straneh.
- Nana Turk sodeluje v uredništvu Zdravstvenega vestnika.

Zaključek

CMK je v letu 2017 uspešno opravljala svoje poslanstvo, skrbela je za kakovosten izbor medicinske literature in ustrezno informacijsko podporo dejavnostim MF. Prizadevala si je za izboljševanje in razvoj sodobnih storitev, še posebej za potrebe študentov in zaposlenih na MF. CMK je kakovosten ponudnik informacijskih storitev za različne skupine uporabnikov iz vse Slovenije.

Objavljena in izvedena dela

Jelenc S. »Irska: dežela, ljudje in knjižnice (Erasmus+)«. *Novosti v knjižničarstvu*; 2017 Okt 13; Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana. (predavanje)

Kocbek M., Ožura D., Cafuta V. 15. konferenca EAHIL v čarobni Andaluziji: EAHIL 2016, Sevilja (Španija), 6.-11. junij 2016. *Knjižničarske novice [Elektronski vir]* 2017; 27:1-2.

Majcenovič D., Turk N., Cafuta V., Rožić A. Spletni vodiči za izobraževanje uporabnikov. Strokovno srečanje "Visokošolske knjižnice: primeri dobrih praks in novosti"; 2017. Jun 14; Pravna fakulteta, Ljubljana. (vabljeni predavanje)

Ožura D, Kocbek M, Cafuta V. (2017). Embedded health librarianship in Slovenia : current practice and challenges. 12 th ICML + 2017 EAHIL Workshop, Diversity in practice : integrating, inspiring and innovative : book of abstracts, Dublin, Ireland, 12-16 June 2017. - Str. 123

Rožić A., Cafuta V., Turk N. Poti informacijskega opismenjevanja študentov medicine in dentalne medicine. Strokovno srečanje "Visokošolske knjižnice: primeri dobrih praks in novosti"; 2017. Jun 14; Pravna fakulteta, Ljubljana. (vabljeni predavanje)

Izvedeni tečajji:

- Iskanje informacij v Ovid Medline: začetni tečaj (Turk N.)
- Iskanje literature v Ovid Medline: nadaljevalni tečaj (Turk N.)
- Osnove iskanja medicinske literature: spoznajmo PubMed (Turk N.)
- Iskanje relevantne literature v sistemu PubMed: nadaljevalni tečaj (Turk N.)
- Kdo vas citira? Web of Science, Google Scholar, Scopus (Cafuta V.)
- Mendeley - orodje za urejanje referenc in medsebojno povezovanje (Cafuta V.)
- Program za urejanje referenc in citiranje EndNote Site License: začetni tečaj (Cafuta V., Nekrep I.)

- Program za urejanje referenc in citiranje EndNote Site License: nadaljevalni tečaj (Cafuta V., Nekrep I.)
- organiziranje Tečaja sprostivnih tehnik (Nekrep I., organizator)
- organiziranje Predizpitne seanse sproščanja (Nekrep I., organizator)
- organiziranje vadbe kundalini joge v CMK (Nekrep I., organizator)

Organizacija razstav:

- Razstava slik humanitarne medicinske odprave Zambija 2017 (Jelenc S., organizator)
- Razstava slik o netopirjih Ljubljane s predstavitvijo (Nekrep I., organizator),
- Razstava slik o šakalu s predavanjem (Nekrep I., organizator).

Informativne zloženke CMK:

Centralna medicinska knjižnica: Povezujemo znanje in ljudi (informativna brošura), Cenik storitev CMK, Knjižnični red, Pogoji uporabe e-virov, Servis Subito, Katalog CMK, Digitalna knjižnica, Medline Plus, Pubmed, E-knjige, E-revije, Izobraževalni tečaji, Access Medicine, Medknjižnična izposoja, Loansome Doc, Ovid Web Gateway, Infuzija medicinskega znanja za študente, Dentalna medicina v CMK

Objave na portalu CMK:

- E--priročniki za študij, Seznam slovenskih biomedicinskih revij, Katalog učbenikov, Poljudna dela v CMK, Knjižne novosti;
- zbirke spletnih povezav: Medicinska področja, Zdravje za vse, Seznam slovenskih biomedicinskih knjižnic, Zbirke e-priročnikov;
- podportali: Za zdravnike, Za zobozdravnike, Za študente, Za tuje študente, Stalno izobraževanje, Strokovne smernice, Slovenske strokovne smernice, Mobilna CMK, Odprti dostop v biomedicini, O uporabi in namestitvi programa EndNote za MF.

Centralna medicinska knjižnica. Razstava učnega gradiva MF od 1919 do danes. Stalna razstava na dekanatu Medicinske fakultete, Ljubljana.

Predstojnica CMK

mag. Anamarija Rožič, dr.med.